

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANLIĞINA BAĞLI
MADDE BAĞIMLILIĞI DANIŞMANLIK ve EĞİTİM
MERKEZİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak ve Tanımlar

GENEL HÜKÜMLER

Amaç:

Madde 1- Bu yönetmeliğin amacı, madde bağımlıları ile yüksek risk grubu ve/veya yakınlarına yönelik danışmanlık, bilgilendirme ve eğitim hizmetlerinin sunulmasına; madde bağımlısı hastaların/danışanların ayaktan psikososyal tedavi ve rehabilitasyonlarının yapılmasına yönelik esasları; ayrıca madde bağımlılığı danışma ve eğitim merkezinin niteliği, açılış ve işleyişine dair düzenlemeler ile bu merkezde görev yapacak personele ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam:

Madde 2- Bu yönetmelik, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Sosyal Hizmetler ve Yardım İşleri Şube Müdürlüğüne bağlı Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezini içeriğini, yapısını, işleyişini ve personeli kapsar.

Dayanak:

Madde 3- Bu yönetmelik 6360 sayılı bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik yapılmasına dair Kanunun 17. Maddesinin b bendine (sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir) ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. Maddesinin a bendine (belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak) dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar:

Madde 4- Bu yönetmelikte geçen;

Belediye: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesini,

Daire Başkanlığı: Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığını,

Merkez: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Sosyal Hizmetler ve Yardım İşleri Şube Müdürlüğüne bağlı Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezini

Müdür: Sosyal Hizmetler ve Yardım İşleri Şube Müdürlüğü

Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,

Danışan: 15 yaş üstü madde bağımlısı veya kendisi ile ilişkili aile üyeleri ve risk altında olan bireyleri,

Danışma merkezi: Bağımlı kişilere ve yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunarak kişinin ihtiyacına göre arındırma, tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme çalışmaları yapan, toplum temelli çalışmalar ve psikososyal müdahalelerden sorumlu, kişiye psikolojik ve sosyal destek veren, kişinin tedavi motivasyonunu artıran çalışmaları yürüten merkezi,

A tipi danışmanlık merkezi: Bağımlılık riski altında veya bağımlı kişilere ve yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunarak kişinin ihtiyacına göre arındırma, tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme çalışmaları yapan, toplum temelli çalışmalardan sorumlu, bireye psikolojik ve sosyal destek veren, danışanın tedavi motivasyonunu artıran çalışmalardan sorumlu merkezi,

Madde bağımlılığı: 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümlerine tabi tutulan maddeleri ve kullanımı; bedensel, ruhsal ve sosyal problemlere sebebiyet veren diğer maddelerin devamlı ve tekrarlayıcı olarak kullanım arzusunun tedavi görmeksizin durdurulamaması halini,

Psikososyal destek: Danışanın remisyon süresini uzatmak, yeni psiko-sosyal beceriler kazanmasını ve topluma entegre olmasını sağlamak, yaşamını yapılandırmasına ve ruhsal sorunlarının çözümüne yardımcı olmak amacıyla yapılan desteği,

Rehabilitasyon: Ayakta hizmet veren merkezlerde yapılan arındırma sonrası ayakta psikososyal tedavileri içeren, maddeden uzak kalmaya devam etmenin yanı sıra kişinin işlevselliğini yeniden kazanmasını ve sosyal açıdan düzelmesini hedefleyen süreci,

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezin Çalışma Usul, Yöntem ve Yaklaşımları

Madde 5-Bu yönetmeliğe göre;

- a) Merkezde çalışan meslek elemanları Psikolog ve Sosyal Hizmet Uzmanlarıdır. İhtiyaç halinde danışan randevularının planlanması, takvimlerin oluşturulması ve resmi yazıların yazılması adına bir Halkla ilişkiler uzmanı/tıbbi sekreter ve diğer meslek grupları görevlendirilir.
- b) Merkez, kamu kurum ve kuruluşları, diğer yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler arasında koordinasyon ve işbirliği sağlayarak çalışmalar yürütür.
- c) Merkez hizmetlerinin planlanması ve sunulmasında öncelikler hizmet bölgesindeki madde bağımlısı bireyler ayırım gözetmeksizin sorun ve gereksinimleri göz önünde tutularak belirlenir.
- ç) Merkez anadilde de hizmet sunar.
- d) Başvuru yapan danışanların gizliliği esas alınır.
- e) Merkez içerisinde bir tıbbi destek söz konusu değildir fakat konuya istinaden gerekli yönlendirme yapılır.

- f) Çalışan uzman kadro gerektiği durumlarda konuyla ilgili çalışan psikiyatristler veya diğer meslek elemanlarından danışmanlık ve belirli aralıklarla süpervizyon desteği alır.

Etkinlik Alanları

Madde 6: Bu yönetmeliğe göre; Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezinde görev yapacak olan uzmanların etkinlik alanları;

- a) Madde bağımlılığı ile ilgili bilimsel araştırma ve incelemeler yapar.
- b) Madde bağımlılığının araştırılıp incelenmesi sonucunda belirlenen sorunların çözümüne yönelik projeler geliştirir ve uygun hizmeti sunar.
- c) 12 yaş üstü bireylere koruyucu önleyici çalışmalar yürütür. Gerekli durumlarda belediyenin eğitimcilerinden de konulara dair destek alır.
- ç) Bağımlı birey ve ailelerine psikososyal danışmanlık hizmeti verir.
- d) Danışanların ekonomik yaşamdaki işlevlerini güçlendirerek, kalkınma sürecine etkin katılmalarını ve kalkınmadan eşit biçimde yararlanmalarını sağlayıcı çalışmalara yönlendirme yapılır.
- e) Koruyucu önleyici çalışmalar kapsamında şehrin belirlenen pilot bölgelerinde kampanya ve eğitim programları düzenler.
- f) Madde bağımlısı bireylerin rehabilitasyonları kapsamında sosyal ve kültürel faaliyetler diğer ilçe belediyeleri ile işbirliği içerisinde planlanır ve yürütülür.
- g) Tedavi sürecindeki danışanların ve koruyucu-önleyici eğitimlerde bulunan katılımcıların hobileri doğrultusunda boş zamanlarını verimli değerlendirebilmeleri adına atölye (spor, müzik, resim vb.) çalışmalarına yönlendirir.
- ğ) Danışanların ve ailelerinin erişmekte güçlük çektiği kamu kurum ve kuruluşları ile görüşerek danışanın ihtiyacına yönelik gerekli yönlendirmeleri yapar.

İşleyiş

Madde 7:Bu yönetmeliğe göre;

- a) Merkez 15 yaş üstü bireylere psikososyal danışmanlık hizmeti sunmaktadır. İstisnai durumlarda 12 yaş üzeri de hizmet verebilmektedir.
- b) Kuruluşa, telefon (153 veya kurum telefonu ile) aracılığı ile veya şahsen başvuru yapılabilir. Danışan veya danışan yakının kuruma ilk başvurusu ile değerlendirme görüşmesi tüm uzmanlarca aynı form üzerinden iletirilir. Danışanın ihtiyaçları ve öncelikleri doğrultusunda yine danışan özelinde bir çalışma planı hazırlanır ve meslek elemanlarından psikolog ve sosyal hizmet uzmanları düzenli aralıklarla danışanın bireysel görüşmelerini başlatır. Yapılandırılmış görüşme içerikleri ile danışanın psikososyal desteği sağlanır.
- c) Danışanın tedavi sürecinde; değerlendirme, sosyal düzenleme, sosyal katılım, kurumsal iş birliği, sosyal ihtiyaç ve danışmanlık başlıkları çalışılır. Tedavi sonrası istihdamın sağlanabilmesi adına gerekli iş birlikleri kurularak danışanın bu noktadaki ihtiyaçlarının giderilmesi için yönlendirme yapılır.

- ç) Saha çalışmaları kapsamında mahalle forumları, ev ziyaretleri, iş birliği çalışmaları gerçekleştirilir ve gerekli durumlarda medya, spor kulüpleri vb. kullanılarak lokal (şehir meydanı, AVM, üniversiteler vs.) kampanyalar yapılır.
- d) Yapılan saha çalışmaları sonrasında tedavi olmak isteyen bireylerin gizliliği korunarak ilgili danışmanlık merkezinde uzman görüşüne göre uygun bulunan sıklıkta seanlar planlanıp psikososyal destek çalışmaları yapılır. Danışanın ilk aşamada madde kullanım durumu değerlendirilip risk ve ihtiyaçları tespit edilir.
- e) Kişinin tedavi süreci boyunca tedaviye yanıt verme durumu yine uzman görüşüyle değerlendirilir ve tedavi süreci sonrasında danışanın gerekli ekonomik kaygıları, sosyal çevre düzenlemeleri, aile içi iletişim becerileri danışan özelinde çalışılır.
- f) Danışana, kendisine veya başkasına zarar verme riski olması durumunda yerine getirilmesi gereken bildirim yükümlülüğü çerçevesinde, gerekli tıbbi yönlendirmelerin yapılacağı, yakınlarına ve ilgili mercilere bilgi verileceği bildirilir.

Gizlilik

Madde 8

Bu yönetmeliğe göre; Merkeze başvuru yapan ve destek almak isteyen danışan ve danışan yakınları ile doldurulacak formlara ilişkin KVKK dikkate alınarak veri kaydı yapılır. Danışan veya danışan yakınının, bilgisi haricinde izni alınmaksızın herhangi bir kurum/kuruluş ile paylaşılmayacaktır.

Atölyeler

Madde 9

Bu yönetmeliğe göre; Danışanların boş zamanlarının değerlendirilebilmesi, madde kullanım zamanlarının ve alanlarının daraltılması, yeteneklerinin geliştirilmesi ve hobileri doğrultusunda çalışmalar yapabilmesi adına gerek ilgili belediyenin gerekse ilçe belediyelerinin sosyal, kültürel ve spor faaliyetlerini de içeren tüm çalışmalarında yer alabilmesi sağlanır.

Merkezin fiziki şartlarının elverişleri olması durumunda düzenli aralıklarla eğitmen desteği ile kurumda müzik, seramik, spor, resim vb. çalışmalar yürütülür.

Kabul ve Ayrılış

Madde 10

Bu yönetmeliğe göre; danışanın merkeze kabulü gönüllü olması esası ve madde etkisinde gelmemesi halinde kabul edilir. Danışan merkezde yapılandırılmış görüşmeleri bitince uzmanın kararı ile görüşmelere devam edilir.

Danışanın psikotik durumu var ise ilaçlı tedavi (2 haftalık) sonrası devam edilir. Uzun süre tedavisi devam etmiş ve remisyonu sağlanmış danışanların danışmanlık süreci sonlandırılabilir. Danışanın merkez çalışanlarına veya işleyişe zarar vermesi halinde tüm ekip ve danışmanlık yapan meslek elemanları görüşerek tedavi sürecini sonlandırabilir veya başka bir merkeze yönlendirmesini yapabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mesul Müdür

Madde 11: Sağlık Bakanlığı'nın 10 Mart 2019 tarihli, 30710 sayılı "Bağımlılık Danışma, Arındırma ve Rehabilitasyon Merkezleri" yönetmenliğince merkez sorumlusu Merkezde görev alacak psikologdur. Mesul müdür aynı zamanda Merkezde psikolog olarak görev yapar.

Merkezde Görev Yapacak Personel ve Görevleri

Madde 12: Merkezde görev yapacak personel ve görevleri aşağıdaki gibidir.

- a) Psikolog; bireye ve aileye yönelik duygu, düşünce, davranış ve bedensel hastalıkların ilişkileri, tutumları ve davranışların değiştirilmesi ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmekle sorumludur. Psikolog bağımlı kişi ve aileye yönelik psikoeğitim oturumları düzenler, danışanların sorunlarını belirleyerek başa çıkma becerilerini güçlendirir.
- b) Sosyal çalışmacı/sosyal hizmet uzmanı; psikososyal destek ekibinin bir parçası olarak bireye ve aileye yönelik sosyal hizmet uygulamalarını yürütmekle, her bir danışanın sosyal inceleme raporunu hazırlamakla, danışanları bilgilendirmekle ve danışanların vaka yönetimi süreçlerini yürütmekle sorumludur.
- c) El sanatları öğretmeni, ergoterapist, iş ve uğraşı terapisti, ergoterapi teknikeri ve spor eğitmeni; danışanların yaş grubuna, ilgilerine ve meslek tercihlerine göre görevlendirilecek öğretmen, sanat eğitimcisi ve benzeri eğiticilerdir. İlgili mevzuatındaki görev tanımlarına uygun olarak çeşitli meşguliyet terapilerini uygulamakla sorumludur.
- ç) Sosyolog; psikososyal destek ekibinin bir parçası olarak bireye ve aileye yönelik psikososyal destek hizmetlerini yürütmekle sorumludur.
- d) Çocuk gelişimci; psikososyal destek ekibinin bir parçası olarak 18 yaş altı danışanlarda çocuğun gelişim dönemlerine uygun olarak çocuk ile etkinlikler yürütmek, bireye ve aileye yönelik psikososyal destek hizmetlerini yürütmekle sorumludur.
- e) Rehberlik ve psikolojik danışman; psikososyal destek ekibinin bir parçası olarak bireye ve aileye yönelik rehberlik ve psikososyal destek hizmetlerini yürütmekle sorumludur.
- f) Sekreter; danışan kabul ve kayıt, danışan ve ailelerini yönlendirmek, gerekli durumlarda danışan iletişimi sağlamak, bireysel ve grup çalışmalarının organizasyonunu yürütmekle sorumludur.
- g) Veri hazırlama ve kontrol işletmeni; Belediyece istenilen verileri toplamak ve sisteme işlemekten sorumludur.

Eğitimler

Madde 13:

- a) Merkezde madde bağımlılığı konusunda eğitim almış personel çalışır. Ancak, eğitim almış personel bulunmadığı takdirde, aynı unvana sahip personel görevlendirilir. Yapılacak ilk eğitime alınarak zorunlu olan eğitimleri tamamlanır.
- b) Merkezde görev yapan meslek personeli zorunlu eğitimleri almış olsa bile süreç içerisinde ihtiyaç duyduğunda eğitim talebinde bulunur. Müdürlük daha kaliteli bir hizmet verilmesi için personelin eğitim ve süpervizyon ihtiyacını karşılar.

Çalışma Esasları Madde

14:

- a) Çalışma alanının hassasiyeti ve danışanın yüksek yararı gözetilerek merkezde görev alan ekibin zorunlu olmadıkça herhangi bir rotasyona tabi tutulmamasına dikkat edilir.
- b) Hizmet sunan personellerin meslek gruplarından gönüllü veya zorunlu stajyer kabulü; gizlilik/mahremiyet ilkeleri gözetilerek yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurum

Madde 15: Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının Sosyal Hizmetler ve Yardım İşleri Şube Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet yürütür. İhtiyaç duyulan bölgelerde merkezler artırılarak faaliyet gösterir.

Görüşme Odası

Madde 16: Psikolog ve sosyal çalışmacıların hastalar ve aileleri ile görüşmek üzere kullanacakları birer adet yeterli büyüklükte ve yeterli şekilde aydınlatılan, havalandırılan, uzmanlık dalına uygun araç-gereç ve donanımına sahip odanın bulundurulması zorunludur.

Eğitim ve Grup Terapi Odası

Madde 17: Merkezde grup terapileri, eğitim hizmetleri ve genel toplantılar için yeterli büyüklükte, yeterli şekilde aydınlatılan ve havalandırılan, uzmanlık dalına uygun araç-gereç ve donanımına sahip odanın bulundurulması zorunludur.

Diğer alanlar

Madde 18: Bu yönetmeliğe göre;

- a) Merkezde, merkezin ihtiyacını karşılayacak nitelikte bir telefon santralinin bulundurulması ve hasta mahremiyeti dikkate alınmak şartıyla, merkezin tüm alanlarını gözetleyebilecek şekilde

güvenlik kameralarının yerleştirilmesi ve kamera görüntülerinin sürekli takip edilmesi gerekir. Bu kayıtlar 30 gün süre ile saklanır.

- b) Merkezde danışanların veya danışan yakınlarının bekleyebileceği ve güvenlik tarafından kontrol edilebilen bir bekleme alanı bulunur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hizmet Türüne Göre Veri Toplama Araçları

Madde 19: Bu yönetmeliğe göre;

- a) **Bireysel Danışmanlık:** Danışmanlık sürecinin her aşamasında bireylerin katılım durumu, terapiye olan tutumları, tedaviye ilişkin ilerlemeleri, yapılan görüşmelerin tarihleri ve içeriği kaydedilir. Bu veriler, kişiye özel tedavi planlarının düzenlenmesinde ve izlenmesinde kullanılır.
- b) **Aile Danışmanlığı:** Aile üyelerinin katılım durumu, aile içi iletişimdeki değişiklikler, bireysel terapiye etkisi ve aile destek gruplarındaki gelişmeler izlenir. Ayrıca, aile üyelerinin madde bağımlılığına karşı tutumları ve süreçteki etkinlikleri de kaydedilir. Danışanın ailesine yönelik yapılacak eğitim, bilgilendirme ve yönlendirme bilgileri de kayıt altına alınır.
- c) **Grup Eğitimleri:** Katılımcıların grup eğitimlerine katılım durumu, eğitimde gösterdikleri performans, grup içindeki etkileşim düzeyleri, grup dinamikleri ve öğrenilen bilgilerin pratikte nasıl uygulandığı gibi veriler toplanır.

Veri Toplama Yöntemleri

Madde 20: Bu yönetmeliğe göre;

- a) **Anketler ve Değerlendirme Formları:** Danışanın kişisel bilgilerinin ve durumunu sosyal, psikolojik, ekonomik, demografik ve hassasiyetleri açısından değerlendirmesini yapmayı sağlayacak bilgiler işlenir. Danışanın ailesine yönelik yapılacak eğitim, bilgilendirme ve yönlendirme bilgileri kayıt altına alınacaktır. Katılımcıların, eğitim içeriği ve eğitmenlerin bilgileri kaydedilir.
- b) **Dijital Takip Sistemleri:** Merkezi bir yazılım kullanılarak, her bir danışanın terapi süreci, seans bilgileri ve gelişim durumu dijital platformlara işlenerek takibi kolaylaştırılır. Ayrıca, bağımlılık merkezinin tüm hizmet süreçleri (grup eğitimleri, aile terapileri vb.) dijital ortamda kaydedilir. Anketler ve değerlendirme formları kısmında bahsedilen tüm dokümanlar aynı zamanda işleneceği dijital takip sistemine yansıtılır.
- c) **Görsel ve Sesli Kayıtları:** İhtiyaç olmadıkça kvkk ve saklama/arşivleme sorunu olacağından başvurulmayacak ama olası durumlarda kısa vadede yok edilmek üzere ve danışanların/katılımcıların onayı dahilinde ses veya video kaydı alınır.

Toplanacak Verilerin Kategorileri

Madde 21: Bu yönetmeliğe göre;

- a) **Kişisel Bilgiler ve Demografik Veriler:** Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, iletişim bilgisi, adres, hane demografik yapısı, ekonomik durum, bağımlılıkla ilgili geçmiş deneyimler vb gibi temel bilgiler, tedavi sürecinin kişiselleştirilmesi için kaydedilir.
- b) **Tedaviye Katılım, Davranış ve İlerlemenin İzlenmesi:** Danışanın seanslara katılım durumu, tedaviye yönelik tutumu, terapi sırasında gösterdiği değişiklikler (duygusal durumlar, motivasyon düzeyi, davranışsal değişiklikler) kaydedilir. Bağımlılıkla ilgili semptomların (örneğin madde kullanımı, psikolojik durumlar) zaman içinde nasıl değiştiği izlenir. Psiko-sosyal gelişim, iyileşme süreci ve tedaviye uyum gibi kriterler takip edilir.
- c) **Aile Katılımı:** Aile üyelerinin katılımı, verilen desteğin kalitesi, aile içindeki iletişim değişiklikleri, ailedeki stres düzeyleri de kaydedilir.

ALTINCI BÖLÜM

Son Hükümler

Protokol ve İşbirliği

Madde 22: Başkanlık makamının, uygun göreceği meslek kuruluşlarıyla, Başkanlık onayı almak kaydıyla, protokol yaparak Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezi faaliyetlerine yardımcı olur.

Yürürlük

Madde 23: Bu yönetmelik, Büyükşehir Belediye Meclisinin onayından sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 24: Bu yönetmelik hükümlerini, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı yürütür.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığına Bağlı Madde Bağımlılığı Danışmanlık ve Eğitim Merkezi Yönetmeliği 17.04.2025 tarih ve 110 sayılı Meclis kararı ile onaylanmıştır.

Evin YELBOĞA
Meclis 2. Başkan V.

Merve UTLU
Katip

Hamza ÖNEN
Katip